

Vincze Eszter

Vissza a társadalomba – társadalmi összefogás nélkül?

**Fiatalkorúak reintegrációjának elősegítése egy kanadai
bv. intézetben szerzett tapasztalatok alapján¹**

A Bv. tvr. értelmében a büntetés-végrehajtási feladatok teljesítésében – mely alapvetően a büntetés-végrehajtási szervezet kötelezettsége – az állami szervek közreműködnek, a bv. szervezet pedig e feladatok segítése érdekében más, nem állami szervezetekkel és magánszemélyekkel működik együtt. A pártfogó felügyelet szabályainál is megjelenik a társadalom – úgymint önkormányzatok, munkáltatók, karitatív és öntevékeny szervezetek, valamint az állampolgárok – bevonásának gondolata a pártfogói munkába az elítéltekkel és más elkövetőkkel való foglalkozás során.

A gyakorlatban ugyanakkor – bár létezik néhány alapítvány, egyházi és civil szervezet, mely főként a szabadságvesztés büntetést töltőknek és a szabadságvesztésből szabadultaknak nyújt segítséget – a társadalmi részvétel e téren elenyésző.

Két évvel ezelőtt, 2005 őszén alkalmam nyílt meglátogatni egy kanadai bv. intézetet, a Saskatchewan tartomány fővárosában, Reginában lévő Paul Dojack Youth Centre-t, melynek feladata fiatalkorú elítéltek szabadságvesztésének végrehajtása. Az intézet külsőségeiben, szerkezetileg rendkívül hasonlított a kecskeméti Fiatalkorúak Regionális Bv. Intézetére; a fiatalkorúakkal való foglalkozás során, a számukra megtervezett programokban pedig már megvalósult az, ami nálunk még inkább csak jogszabályi lehetőség: a nyitás a társadalom felé, a hétköznapi emberek bevonása a büntetés-végrehajtás feladatainak végrehajtásába.

Kanadában a civil szféra szervezett formában már több évtizede jelen van a fegyintézeteken belül. 1965-ben alakult meg az Állampolgárok Tanácsadó Bizottságainak (Citizens' Advisory Committees) hálózata, melyek bevonását 1977-ben valamennyi szövetségi fegyintézet működésébe kötelezővé tették. E bizottságok a büntetés-végrehajtási szervezettől független civilekből álló csoportok, melyek fontos közvetítő szerepet töltenek be a büntetés-végrehajtás és a társadalom között. A büntetés-végrehajtás felé közvetítik az állampolgárok elvárásait, véleményét, míg a társadalom számára emberközelibbé, megismerhetővé teszik az igazságszolgáltatás működését, nehézségeit, megpróbálják elfogadtatni azt a tényt, hogy a fogvatartott bűnelkövetők többsége előbb-utóbb kikerül a fegyintézetekből, a büntetés-végre-

¹ A Magyar Börtönügyi Társaság és a Magyar Pártfogók Országos Szövetsége közös konferenciáján – 2007. november 22-én – elhangzott korreferátum szerkesztett változata.

hajtás hatókörén kívülre, így a bűnözés visszaszorítása olyan probléma, melynek megoldásában a társadalomnak is részt kell vállalnia.

A társadalmi részvétel természetesen nemcsak a fogvatartottak vonatkozásában van jelen a büntetés-végrehajtásban, mindazonáltal dolgozatomban – terjedelmi okokból – főként a jogerősen szabadságvesztésre ítélt fiatalokéknak nyújtott civil támogatással, a társadalom bevonásával történő reszocializációs törekvésekkel foglalkozom.

Kanada tíz tartományból és három ún. territóriumból, területből álló föderáció. A büntetőjogi szabályozás alapjait az Alkotmány teremti meg; az Alkotmány által kapott felhatalmazás alapján a szövetségi parlament alkotta meg a büntető törvénykönyvet (Criminal Code), amely azonban – eltérően a magyar Btk.-tól – nem az egyedüli jogszabály, mely bizonyos magatartásokat bűncselekménnyé nyilváníthat. Emellett léteznek egyéb büntetendő cselekményeket meghatározó szövetségi jogszabályok, mint pl. a kábítószerekre vonatkozó törvény (Controlled Drugs and Substances Act).

A fiatalokéakra vonatkozó szabályozás Kanadában jobban elkülönül a felnőttekre vonatkozótól, mint Magyarországon. Hazánkban a fiatalokékat érintő rendelkezések a Btk., a Be. és a Bv. tvr. részét képezik, külön fejezetekben ugyan, de az anyagi jogi, eljárási jogi és a végrehajtási kódexeken belül. Kanadában a büntető anyagi törvény természetesen a fiatalokú bűnelkövetőkre is vonatkozik², azonban az őket érintő eljárási és végrehajtási szabályok már nem a felnőttekre vonatkozó jogi szabályozás részét alkotják.

A fiatalokéakra vonatkozó, 2003. év óta hatályban lévő büntető törvény (Youth Criminal Justice Act)³ személyi hatálya azokra az elkövetőkre terjed ki, akik a 12. életévüket betöltötték, de a 18-ikat még nem.

Az elkülönült szabályozás egyik oka az, hogy a fiatalokéak speciális eljárásjogi védelmet igényelnek az igazságszolgáltatási rendszerben, a másik – a büntetés-végrehajtás szempontjából nagyobb figyelmet igénylő – pedig, hogy a fiatalokú bűnelkövetők szellemi és erkölcsi fejlettségi szintjükből, kisebb fokú önállóságukból adódóan kevésbé szigorú eszközök alkalmazásával is nagyobb eséllyel terelhetők vissza a törvénytisztelő állampolgárok soraiba, mint a felnőttek.

A YCJA az alapelvek között elsőként szögezi le a fiatalokéak elkülönült igazságszolgáltatási rendszerének három célját, egyenlő hangsúlyt helyezve az idősíkokra. A célok között ugyanis elsőként jelenik meg a bűnmegelőzés mint végrehajtandó feladat, amely talán szokatlan egy olyan jogszabályban, amely a már megtörtént cselekmények szankcionálásának mikéntjével foglalkozik. Ugyanakkor véle-

- 2 Az 1984 előtt hatályban lévő Young Delinquents Act meghatározott olyan, a büntető törvénykönyvön kívüli tényállásokat, melyek elkövetői kizárólag fiatalokéak lehettek, mint pl. az iskolából való sorozatos, indokolatlan hiányzás, s ezen cselekmények elkövetőivel szemben is lehetséges volt a büntetőjog eszközeivel fellépni.
- 3 Korábban is önálló jogszabály vonatkozott e területre: 1908-ban lépett hatályba a Juvenile Delinquents Act, melyet 1984-ben a szemléletében teljesen eltérő Young Offenders Act követett.

ményem szerint jogpolitikailag rendkívül fontos lépés volt annak a gondolatnak az ily módon való megfogalmazása, hogy az igazságszolgáltatás nemcsak büntetni, hanem segíteni is hivatott, nemcsak a már bekövetkezett rossz után feladata felbukkanni az állampolgárok életében, hanem ugyanolyan fontos kötelessége megelőzni azt. A törvény célként tűzi ki továbbá a bűncselekményekre adott válaszként a hatékony intézkedések és büntetések alkalmazását, valamint a fiatalkorúak társadalomba való visszavezetését.

A YCJA tehát szövetségi szintű törvény, végrehajtása azonban a tartományok feladata. A fiatalkorúak ügyeiben a fiatalkorúak bírái döntenek, akiket a tartományi igazságügyi miniszter nevez ki. A fiatalkorú bűnelkövetőkkel szemben alkalmazható büntetések végrehajtása, így a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása is tartományi szinten történik.

A szabadságvesztés terén ez az első szembeötlő különbség a felnőtt- és a fiatalkorú bűnelkövetők között. A jogerősen elítélt felnőtteket fogva tartó bv. intézetek ugyanis az ún. 2-éves szabály alapján szövetségi és tartományi bv. intézetek lehetnek: a legalább két év időtartamú szabadságvesztésre ítélt bűnelkövetők a szövetségi, a két évnél rövidebb szabadságvesztés-büntetésre ítélték a tartományi büntetés-végrehajtás hatáskörébe tartoznak. A fiatalkorúaknál e szabály nem érvényesül, ugyanakkor nem igaz az sem, hogy valamennyi fiatalkorú a tartomány által működtetett fiatalkorúak bv. intézetébe kerül. Vannak olyan esetek, amikor a fiatalkorú ügyét nem a fiatalkorúak bírósága tárgyalja és hoz abban ítéletet. Így pl. ha a 16. életévét betöltött fiatalkorú által elkövetett bűncselekmény pl. emberölés vagy erőszakos közöszlés, automatikusan a „rendes” bíróság elé kerül az eljárás; ilyenkor az ügyésznek, valamint a fiatalkorú védőjének lehetősége van indítványozni, illetve kérelmezni, hogy az ügy a fiatalkorúak bírósága előtt maradjon. Megtörténhet ennek a fordítottja is: nevezetesen az, hogy az ügyész éppen azt indítványozza, hogy az ügyet a felnőttek bírósága tárgyalja; erre a 14. életévét betöltött személy által elkövetett súlyosabb bűncselekmények, mint pl. fegyveres rablás esetén nyílik lehetősége. Az, hogy melyik bíróság hoz döntést az ügyben, alapvetően befolyásolja a büntetés tartamát, ebből következően pedig a büntetés letöltésének helyét is. Míg a fiatalkorúak bírósága pl. előre megfontolt szándékkal elkövetett emberölés esetén maximum 10 évet szabhat ki, addig ez a „rendes” bíróság esetén életfogytig tartó szabadságvesztés is lehet. Amennyiben a fiatalkorúak bírósága az elkövetőt a maximálisan kiszabható szabadságvesztésre ítéli, az elkövetőnek ebből mindössze 6 évet kell bv. intézetben eltöltenie, ennek elteltével az elítélt feltételes szabadságra bocsátható. Amennyiben a „rendes” bíróság ítélkezik és szab ki életfogytig tartó szabadságvesztést, 7-10 évig terjedő időtartam a minimálisan a bv. intézetben letöltendő szabadságvesztés, és csak ezt követően van esélye az elítéltnak a feltételes szabadságra bocsátásra. Azon fiatalkorú elítéltek, akiket a fiatalkorúak bírósága ítélt letöltendő szabadságvesztésre, a 18. életévük betöltése után szintén felnőtt bv. intézetekbe kerülhetnek az intézet vagy maga az elítélt kezdeményezése alapján.

Alapvető eltérés található továbbá a két rendszer között a szabadságvesztés fokozatait illetően. A kanadai felnőtt bv. intézetek háromféle fokozatban, minimum-, közepes-, és maximum-biztonságú bv. intézetekként működnek. A fiatalok számára kiszabott szabadságvesztésnek két formája ismert: a nyitott és a szigorú fogvatartás (open and secure custody – szándékosan nem a „nyitott bv. intézet” kifejezést használom). A fiataloknál az intézet elnevezése is más, mint a felnőtteknél, elkerülendő a stigmatizációt.⁴

A társadalom bevonása a szabadságvesztésre ítélt fiatalok életébe gyakran már rögtön a szabadságvesztés kezdetén megtörténik. Amennyiben ugyanis a fiatalok bíróságának álláspontja szerint az elkövető a társadalom biztonságát mindössze csekély mértékben veszélyezteti – de annyira mindenképpen, hogy a társadalomból való időleges „kivonása” szükséges –, a fiatalok büntetését családnál, közösségi otthonokban, a természetben működtetett táborban (*wilderness camp*) vagy nyitott rendszerű bv. intézetben töltheti. A nyitott rendszer pontos kidolgozása az általános, a szövetségi törvényben szereplő keretszabályok figyelembe vételével a tartományok feladata, így az az országon belül eltéréseket mutathat.

Saskatchewan tartományban az előbb felsorolt lehetőségek közül kettő, a családnál és a nyitott rendszerű bv. intézetben történő elhelyezés dominál.

Fogadócsaládhoz egy időben egy-két fiatal kerülhet, így a családforma teljes egészében megmarad. A fiatalok megszokott környezetéből ugyan kiszakad, de a társadalomból nem: folytatja a tanulmányait vagy dolgozik, a család iránymutatása alapján és felügyelete alatt szabadidejét hasznosan tölti. A cél az, hogy pozitív, követendő, a társadalom által elfogadott példát lásson és sajátítson el jövőbeni életéhez. A fogadócsaládok önként jelentkezők közül kerülnek ki, természetesen megfelelő vizsgálatot, átvilágítást és felkészítést követően.

A Saskatchewan-nal szomszédos Alberta tartományban számos közösségi otthon létezik; ezekben 6-12 fiatal kerülhet elhelyezésre nevelőtanári felügyelet alatt. A szabályok hasonlóak, mint a fogadócsaládoknál történő elhelyezés esetében: a fiatal iskolába vagy munkába jár, az oktatás vagy munkaidő végeztével pedig vissza kell térnie az otthonba. Az otthonon kívül töltendő szabadidős tevékenység jutalom, megfelelő magatartás tanúsítása esetén engedélyezhető.

Mind a fogadócsaládtól, mind az otthonból lehetőség nyílik a családdal való személyes kapcsolattartásra is: a fiatalok egy-egy családi esemény vagy közeli hozzátartozó betegsége esetén meglátogathatja a rokonait, a büntetés egy részének (Albertában 1/6-ának) kitöltése után pedig hétvégenként hazautazhat. Az eltávozásra szigorú szabályok vonatkoznak: amennyiben a fiatal a családi otthont elhagyja, azt csak szülői vagy gyámi kísérettel teheti, meghatározott időközönkénti és véletlenzerű ellenőrzésnek is alá kell vetnie magát, hogy valóban otthon és nem másutt tartózkodik-e.

⁴ Felnőtteknél penitentiary, míg fiataloknál youth centre vagy youth residence, illetve az általam leginkább ismert Saskatchewan tartomány egyik zárt intézetét Saskatoon-ban Kilburn Hall-nak nevezik.

A nyitott rendszerű bv. intézet hasonlóan működik, mint az előbb említett fogadósáládi vagy közösségi otthon. Az intézet tehát nemcsak nevében nyitott, hanem a valóságban is.

Az általam meglátogatott Paul Dojack Youth Centre vegyes intézet: egyes egységei nyitott, mások zárt rendszerben működnek. Az intézet méhsejt alakú házakból áll, melyekben két-két lakóegység működik. Egy lakóegység 12 fő befogadására alkalmas. Valamennyi fogvatartott külön zárkával rendelkezik. A lakóegységekben található még egy igen jól felszerelt konyha – amely egy térben helyezkedik el a társalgóval –, nevelői szoba, ügyvédi beszélőhelyiség, tanterem. A lakószobák igen puritán berendezésűek, mindössze egy rögzített vaságy és egy asztal képezte a bútort, azonban főszabály szerint a nap legnagyobb részét a fiatalok a zárkán kívül tölthetik. A főszabály alóli kivételt jelentik egyrészt a teljesen zárt rendszerben fogvatartottak, akik napi egy órára és az étkezés idejére hagyhatják el a zárkájukat, másrészt pedig azok a fiatalok, akik megtagadják az oktatásban való részvételt. A nyitott rendszer kivételével a tanulás az intézeten belül biztosított, hétköznap 9 órától 15 óra 30-ig elfoglaltságot nyújtva az elítélteknek. Minthogy a rideg zárka nem nyújt túl ingergazdag környezetet, a gyakorlatban nem akadt olyan fiatalok, aki a négy fal társaságát választotta volna az órákon való megjelenés helyett. A délutáni napirend is pontosan szabályozott, ilyenkor szakkörökön fejleszthetik a fiatalok a gyakorlati készségeiket, és az itt alkotott rajzok, festmények stb. segítségével otthonosabbá tehetik a lakóegységeiket is. A fiatalok a társalgóban közösen étkeznek, mégpedig nemcsak egymás társaságában, hanem a lakóegység nevelőjével és az éppen ott lévő önkéntes civil személlyel együtt. A fiatalok feladata az étkezés után a rendrakás is: asztalleszedés, mosogatás, törölgetés.

Visszatérve a nyitott rendszerű fogva tartáshoz, a nyitott rendszerű körleten elhelyezett fiatalokat valóban nem tartja vissza fizikai korlát az intézet elhagyásától, de ezt egyszerűen azért nem teszik, mert a szökés utáni visszakérüléskor mindezt a szabadságot már nem élvezhetik, a nyitott rendszerű egységbe többé már nem kerülhetnének vissza. A nyitottság ugyanakkor nem azt jelenti, hogy az iskolán, illetőleg az engedélyezett és felügyelet alatt látogatott programokon túlmenően nagyobb távolságokra elhagyhatnák az intézetet, de a kapun való kilépés lehetősége adott, és ez pszichikailag sokat jelent. A fiatalok rendes állami iskolákban tanulnak a többi diákkal együtt, ily módon továbbra is napi szintű kapcsolatban állnak a társadalom tagjaival. Ezt a kapcsolatot erősítendő, rendszeresen vesznek részt hasznos közmunkában is, mint pl. segédkeznek a parkgondozásban, járdák takarításában, hólapátolásban, idősebb vagy fogyatékos emberek számára végeznek kisebb háztartási feladatokat, mely tevékenységek nemcsak pozitív példát, egyes esetekben sikerélményt jelentenek a számukra, hanem a kontaktusteremtés újabb lehetőségét a külvilággal. Az enyhébb szabályokból eredően a nyitott rendszerű lakóegységben uralkodott a legoldottabb légkör, ottjártamkor éppen vacsora utáni kártyaparty folyt a nevelővel és az ott lévő önkéntessel.

Mint korábban említettem, a Paul Dojack Youth Centre vegyes rendszerű intézet, azaz egyes lakóegységei a zárt rendszer szabályai szerint működnek. Ide azok a fiatalok kerülnek, akik a fiatalkorúak bírósága szerint jelentős kockázatot jelentenek a társadalom számára annak biztonsága szempontjából. Ezeknek a fiataloknak is hasonló a napirendje, mint a nyitott lakóegységekben élőké, azzal a különbséggel, hogy a nekik szervezett programok az intézetben belül zajlanak. Az oktatás a lakóegységekben lévő tantermekben történik kis létszámú osztályokban, a szabadidős tevékenységek is a lakóegységben vagy az udvaron folynak. Az intézet a súlyosabb bűncselekményeket elkövető, esetleg már bűnöző életmódra berendezkedett fiatalok esetében kiemelt figyelmet fordít az alkohol- és kábítószer-függőséggel kapcsolatos felvilágosításra, agressziókezelésre, mentálhigiénés és életmódtanácsadásra. Mint ahogy Magyarországon is lehetőség van fokozatváltásra, a zárt rendszerből is át lehet kerülni a nyitott rendszerbe megfelelő magatartás tanúsítása esetén.

A reginai fiatalkorúak bv. intézete bemutatása során két alkalommal is felbukkant az „önkéntes civil” személy említése. A büntetés-végrehajtás ember- és társadalom-közelibbé tétele érdekében 2001-ben létrejött a Nemzeti Önkéntesek Egyesülete. E szervezeti forma kialakítására főként az intézetekkel, társadalmi szervezetekkel, illetőleg magával a társadalommal való kapcsolattartás megkönnyítése miatt volt szükség. A kanadai önként vállalkozó állampolgárok ugyanis rendszeresen jelen vannak az intézetben belül, segítve a nevelők munkáját, azok irányítása alatt. A tevékenység, melyet végeznek, nem feltétlenül igényel különösebb szaktudást, sokszor a szabadidő hasznos eltöltését felügyelik, illetve a fiatalok szabadidős programjaiban vesznek részt társasjátékok vagy hétköznapi beszélgetések során, de segítséget nyújtanak az oktatásban, szalmái képzésben, kulturális események szervezésében is. Kanada szerte megközelítőleg tízezer önkéntes támogatja a büntetés-végrehajtás munkáját, közülük kb. háromezer nyújt rendszeresen segítséget.⁵

Ez az egyik példa, amit követendőnek tartanék a hazai fiatalkorú elítéltekkel való foglalkozás során. Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy a civilek beengedése a végrehajtásba, főleg a bv. intézetekbe nem valósulhat meg máról holnapra, hiszen ahhoz megfelelő szabályozási és feltételrendszer szükséges. Mindenekelőtt nyitni kellene a társadalom felé, amelynek jellemzően fogalma sincs a hazai börtönrendszerről, mindössze a médiából kapott információk alapján alkot valamiféle – általában igen torz – képet arról, hogyan is fest a fogvatartottak világa. A nyitás tényleg sajnos nemcsak a büntetés-végrehajtás, hanem az egész igazságszolgáltatás elvein maradván: a büntető igazságszolgáltatás a hétköznapi ember számára teljességgel idegen, arról semmit nem tud, vagy igencsak homályos elképzelései vannak. Már az iskolákban akár osztályfőnöki órán, akár a társadalmi ismeretek keretében komolyabb felvilágosítást kellene adni a gyerekeknek pl. arról, mit jelent a 14. élet-

5 Kanada lakossága a 2001. évi népszámlálás adatai szerint 30 millió 7 ezer 94 fő volt.

év betöltése, a fiatalkorúak körében gyakori bűncselekményekről, eljárási jogaikról, arról, hogy mit tegyenek, ha bűncselekmény sértettjeivé válnak vagy éppen, hogy hogyan kerülhetik ki ezt a helyzetet. Tájékoztatást kellene nyújtani számukra a kábítószerrekről, az alkoholról, amelyek fogyasztása szintén nem csekély probléma a körükben. Néhány éve részt vettem az ORFK által szervezett Budapesten tartott szabadegyetemi kurzuson, melyen a meghívott előadók több büntetőjogi problémáról tartottak előadást. Minden alkalommal szép számú hallgatóság gyűlt össze, hiszen a bűnmegelőzés, a rendőrség munkája stb. sokakat érdekel, ám a szemmel látható igény ellenére az ilyen előadások vagy vitafórumok vidéken viszonylag ritkák. A felvilágosítás révén a bűnmegelőzés is hatékonyabb lehetne – akár azáltal, hogy az állampolgárok tisztába kerülnének a követendő jogszabályokkal, akár azáltal, hogy megismerik pl. a tulajdonuk védelmére szolgáló hatékony eszközöket –, a bűnmegelőzés sikere pedig maga után vonná azt a következményt, hogy valamenynyivel kevesebb elkövetőnél kellene gondolkodni a számára megfelelő, társadalomba visszavezető programokon.

Úgy gondolom, ez a legelső lépés afelé, hogy a hétköznapi polgár bekapcsolódjon az igazságszolgáltatás munkájába. Ezt követően lenne arra reális lehetőség, hogy segítséget is tudjon nyújtani bizonyos területeken ehhez a munkához. Léteznek olyan vélemények, hogy ma már a bűnelkövető fiatalok olyan speciális bánásmódot igényelnek, melyhez szakképzett személynek kell vállalnia a felelősséget. Véleményem szerint azonban vannak olyan elkövetők, akiknél igénybe lehetne és kellene is venni egy önként vállalkozó állampolgár segítségét. A kisebb súlyú bűncselekményeket elkövető fiatalkorúak esetében elképzelhetőnek tartom, hogy az a fiatal, aki éppen nem tud mit kezdeni a szabadidejével, mert a családjában nem érték a tanulás, így házi feladatot készíteni vagy iskolai szakkörön részt venni szerinte értelmetlen, vagy nem érték az egymással való törődés, esetleg erre nincs lehetőség, mert a szülő dolgozik, egy önkéntes mellett töltvén az időt egyrészt nem az utcán kallódna. Ezalatt nem követne el semmiféle antiszociális cselekményt, másrészt pozitív magatartási formákat is elsajátíthatna. Az önkéntes melletti időtöltésen olyan egyszerű dolgokat értek, mint egy erre biztosított helyen, pl. egy közösségi házban egy-egy film megnézése, vagy kártyajáték, vagy pingpongozás, esetleg a házi feladat megoldása. Léteznek ilyen, alapítványok vagy egyéb társadalmi szervezetek által működtetett közösségi intézmények, azonban a társadalom széleskörűbb bevonásával e hálózatot bővíteni lehetne.

Nem tartom kizártnak azt sem, hogy az önkéntesek részvétele a súlyosabb bűncselekményt elkövető fiataloknál is célravezető lenne. Természetesen ilyen esetekben fokozottan szükség van szakemberre, a pártfogó felügyelőre is. Egy olyan feltételes szabadságra bocsátott fiatalkorúnál, akinek korábban kábítószer- vagy alkohol-problémái voltak, hasznos lehet esetleg egy korábban szintén hasonló gondokkal küzdő személlyel való beszélgetés. Vagy – elszakadva egy pillanatra a szabadságvesztéstől – egy vádelhalasztás esetén, amikor az ügyész kötelező magatartási szabályként írja elő a rendszeres iskolalátogatást, nem feltétlenül kell a pártfogó

felügyelő szakképzettsége annak ellenőrzéséhez, hogy a pártfogolt valóban teljesíti-e ezirányú kötelezettségét, ha pedig a fiatalnak problémája van a tanulást érintően, ebben is segítségére lehetne egy önkéntesen vállalkozó.

Az önkéntes munkát a bv. intézeteken belül is elképzelhetőnek tartom. A kecskeméti Fiatalkorúak Regionális Bv. Intézetében jelenleg az egyik nevelő gitározni tanítja a fogvatartott lányokat. Ez egy olyan kellemes és ugyanakkor hasznos tevékenység, amelyet egy intézeten kívülről jött civil is oktathatna, hiszen nem feltétlenül tud mindenhol valamelyik nevelő hangszeren játszani. A képzőművészeti szakörök munkájában is részt tud venni egy nem a büntetés-végrehajtás szervezetében dolgozó személy, akár a gyakorlatban, akár előadás-tartás formájában.

A kecskeméti fiatalkorúak bv. intézetnél maradva, a fiatalok jelenleg magántanulói rendszerben folytatják tanulmányaikat nyilván lényegesen nagyobb erőfeszítésekkel, mintha rendes nappali tagozatos iskolarendszerben tanulnának. Régebben a kecskeméti Tanítóképző Főiskola hallgatói segítettek a féléves és év végi vizsgákra való felkészülésben, mára azonban ez a lehetőség elsorvadt. Úgy gondolom, hogy ez nem az érdeklődés hiányának köszönhető, nem is annak, hogy nem lettek volna hasznosak a fiataloknak adott órák, hanem annak, hogy ma már nem igazán tudnak arról a tanítóképzősök, hogy erre igény lenne.

Úgy látom tehát, hogy a társadalom bevonása a fogvatartottak reszocializációjára irányuló tevékenységbe nem pusztán elméleti lehetőség. Igaz ugyan, hogy a felvázolt kanadai modell a hazaitól lényegesen eltérő, nálunk nem alkalmazott szankcióformákat is ismer, melyek végrehajtása során igen nagy szerep jut az állampolgároknak. Nem kell azonban a magyar büntetési rendszert ahhoz gyökeresen megváltoztatni, hogy a lakosság is szerepet tudjon vállalni e téren. Az sem kizárt, hogy Magyarországon egyelőre nem lehetne létrehozni olyan kiterjedt önkéntes hálózatot, mint Kanadában, ahol sok családban elegendő a megélhetéshez, ha csak az egyik szülő dolgozik teljes munkaidőben, így a másiknak több szabadideje és energiája marad a társadalmi munkára. Ugyanakkor hiszem azt, hogy megfelelő PR-tevékenység és propaganda mellett az emberek érdeklődése felkelthető, és a társadalom egy része mozgósítható, hiszen a mi érdekünk is az, hogy egymástól kevésbé elidegenedve, a lehető legbiztonságosabb környezetben éljünk.